

Velika nemška protiofenziva v razmahu na zapadni fronti!

Oklopne in pehotne kolone potisnile prvo ameriško armado nazaj in udre v Belgijo in Luksemburško. — Rusi invadirali zapadno Slovakijo po okupaciji Ipolysaga. Več tisoč nemških vojakov ubitih, ranjenih in ujetih v bitkah z ruskimi četami. Budimpešta tarča bombardiranja iz zraka. — Ameriške čete se izkrcale na otoku Mindoru v Filipinski grupi. Bombe uničile čez 300 japonskih letal na letališčih

PARIZ, 18. dec. — Nemško po-
veljstvo je zagnalo oklopne in
pehotne kolone v protiofenzivo
proti prvi ameriški armadi na
zapadni fronti, pravi uradni ko-
munik. Operacije kolon pod-
pirajo bojna letala in padalci.

Sile ameriške armade so bile
vržene nazaj v Belgijo po ljuti
bitki. Istočasno so druge nem-
ške enote udrele v Luksembur-
ško. Feldmaršal Karl Gerd von
Rundstedt je izdal ukaz, naj
nemške sile povečajo napore v
bitki za ozemlje ob reki Reni, od
katere zavisi usoda Nemčije.

Nemška protiofenziva, se je
pričela v soboto in zaveza velik
obseg v nedeljo. Nove oklopne
in pehotne kolone so bile vržene
v akcijo proti prvi ameriški ar-
madi.

LONDON, 18. dec. — Ruske ar-
mado so raztegnile fronto na sto
milij od Budimpešte, glavnega
ogrškega mesta, do slovaške me-
je. Moskva poroča o novih uspe-
hi v operacijah proti nemškim
silam na severni strani Miskol-
ca.

Rusi so ustanovili nova mosti-
šča na zapadni strani Ipolysaga
v prediranju proti Bratislavi,
glavnemu mestu Slovačije. Eno-
te druge sovjetske armade so
vale proti Dunaju.

Pariz, 16. dec. — Tri divizije
sedme ameriške armade so in-
vadirale Nemčijo na dvanajst
milij dolgi fronti. Ena divizija
je udrla v Nemčijo po zgraditvi
odpora sovražnika pri Climb-
achu, stiri milij zapadno od Wis-
sembourga, francoskega obme-
jnega mesta, ostali dve pa pri
Schiebardu in Bienwaldu, ki
leži pred ravnino ob reki Reni.

Odelki sedme armade so zdaj
v akciji proti nemški sili na
fronti med Reno in Vosgeskim
gorovjem in na ozemlju, deset
milij od Karlsruha, industrijs-
kega mesta na drugi strani re-
ke. Ti so okupirali pet trdn-
jav Siegfriedove linije. Pozo-
rišče ljutih bitk je ozemlje, ki
leži 35 milij od Mannheim in
Ludwigshafena. Obe mesti le-
žita na vzhodni strani Rene.

Oklopne in pehotne kolone
sedme armade, katere poveljnik
je general Patch, so prodrle 17
milij daleč po okupaciji Haguenauja.
Zdaj so štiri ameriške
armade v akciji proti sovražni-
ku na nemškem ozemlju.

Tretja ameriška armada pod
poveljstvom generala Pattona
je prodrla šest milij v vzhodni
ameri po okupaciji Sarreguemina
in udrla v Nieder-Gailbach,
mesto v industrijski Saarski
koloni. Devet milij vzhodno od
Sarreguemina so pehotne eno-
te ameriške armade počistile
Rumling in Erching in začele
prodirati proti vzhodu.

Prva ameriška armada je
zdržala odpor ostankov nem-
ških sil v bližini Durena, trdn-
javnega mesta, in zasedla
Bergstein ob reki Roer. Prej je
okupirala Kesternich in dve
trdnjavi na reki.

V južnem delu Alzacije je
prva francoska armada odbila
neposredne nemške oklopne in pe-
hotne kolone na svoje pozicije.

Razprava o volitvah v Angliji

Delavska stranka za podpravljenje industriji

LONDON, 16. dec. — Vroča de-
bata glede britske vojaške in-
tervencije v Grčiji se je pogle-
la na razpravo so prišla so-
cialistična načela. Sprejet je bil
zaključek, da bo šla stranka na
podlagi teh načel v kampanjo v
upanju na zmago pri prihodnjih
splošnih volitvah.

Kakor o grški zadevi, so se
tudi o poročilu eksekutivnega
odboru slišale pritožbe na kon-
ferenci. Sugestije in predlogi
odboru, ki ima monopol o dolo-
čanju smernic, so bili kritizirani.
Nekateri kritiki so trdili, da
niso dovolj socialistični.

Delegati so odobrili poročilo
o ekonomski kontroli, javnemu
lastništvu in polni uposlenosti,
zaeno pa so zahtevali, da se jav-
no lastništvo raztegne na vse
težke industrije, promet in ban-
ke. Odbor ni šel tako daleč v
svojem poročilu. Izrekel se je
le za vladno kontrolo.

Razlike osvetlujejo misli
voditeljev stranke. Oni so le
za podpravljenje industriji kot
so jeklarstva, rudarska in neka-
tere druge, ki imajo monopolis-
tični značaj. Kontrola, ne last-
ništvo, je smernica napram dru-
gim.

Oni delegati, ki sanjajo o po-
polni socializaciji, se niso zado-
voljili z zagotovilom Philipa N.
Bakerja, ki je v imenu ekseku-
tivnega odbora izjavil, da ima
delavska stranka popoln sociali-
stični program. "Mi smo pri-
pravljeni prevzeti oblast, če
ljudstvo to hoče," je dejal. "Daj-
te nam oblast in mi bomo izvr-
šili delo."

Pisatelj Wells okrcal Churchilla

Svetuje mu, naj gre v pokoj

LONDON, 16. dec. — Sloviti pi-
satelj H. G. Wells je v Tribuni
glasilo levičarjev, objavil čla-
nek z naslovom "Churchill mo-
ra iti." V tem mu svetuje, naj
gre v pokoj s svojimi latorikar-
mi, "preden pozabimo, kar smo
mu dolžni kot simbolu britske
bojevitosti."

Wells trdi, da je Churchill s
svojo intervencijo v Grčiji in
naklonjenostjo rojalistom izgu-
bil zaupanje človeštva in osra-
motil Veliko Britanijo. Ako bo
s seboj potegnil v pokoj tudi
kralja, bo to dobro za človeštvo.
"Nobenega dvoma ne more biti
o čutenju preprostega angleškega
ljudstva glede grdega dela,
ki ga je Churchill vršil v Grčiji
in drugih deželah pod peto to-
rijev," pravi Wells. "V negoto-
vosti vojne nas je premier vrgel
v razredno borbo na napačni
strani. Ako ne bomo zdaj opravi-
li z Winstonom, bo Winston
opravił z nami."

Taylor apelira za pomoč Italijanom

Rim, 16. dec. — Myron C.
Taylor, Rooseveltov odposlanec
v Vatikanu, je apeliral na ame-
riško ljudstvo za pomoč italia-
nskemu ljudstvu, ki se nahaja v
silni bedi. On je poudaril v a-
pelu, da se bodo Italijani zatek-
li h komunizmu v kritični situ-
aciji, če ne bodo dobili pomoči.

CHURCHILL POD- PRL ZAhteve so- vjetske Rusije

Premier posvaril ubež-
no poljsko vlado
v Londonu

POTEZA POLJSKE-
GA ODBORA

LONDON, 16. dec. — Premier
Churchill je v teku zgodovinske
debate v parlamentu o poljs-
kem problemu podprl ruske
zahteve, da mora biti nova me-
ja med Poljsko in Rusijo začr-
tana ob Curzonovi liniji, zaeno
pa je naglasil, da so te zahteve
pravične in upravičene. Rusija
se mora zavarovati proti napad-
om z zapada v bodočnosti.

Churchill je dalje rekel, da je
bil predsednik Roosevelt informi-
ran o odločitvah Velike Brita-
nije in Rusije glede razdelitve
Poljske, obenem pa je razkril,
da so nastale potežkoče glede
sestanka med njim, Rooseveltom
in Stalinom, na katerem naj bi
se vršile razprave o perečih pro-
blemih, katere je vojna potis-
nila na površje. Churchill je
resno posvaril poljsko ubežno
vlado v Londonu, da bo morala
prevzeti vsvo odgovornost za po-
sledice, če ne bo pristala na ru-
ske zahteve.

Tomasz Arciszewski, predse-
dnik poljske ubežne vlade, je v
svoji prvi javni izjavi, odkar je
postal premier, zavrgel načrt,
da Poljska odstopi vzhodne po-
krajine Rusiji v zameno za ve-
lik kos nemškega ozemlja kot
odškodnino. "Prebivalci vzhod-
nih poljskih pokrajin še niso iz-
razili želje za ločitev in pridru-
žitev k Rusiji," je dejal. "Te po-
krajine so poljske in morajo kot
take ostati."

Arciszewski je socialist. Za
predsednika vlade je bil izbran,
ko je premier Stanisław Miko-
lajczyk resigniral iz razloga, ker
so ostali člani njegove vlade za-
vrnili predlog, naj pristanejo na
začetanje nove meje med Poljs-
ko in Rusijo ob Curzonovi lini-
ji. Mikolajczyk je vodja kmeč-
ke stranke, ki je odklonila pod-
poro sedanjí vladi.

Premier Arciszewski je de-
jal, da njegova vlada ne smatra
nemškega ozemlja, katerega naj
bi dobila kot nadomestilo za
vzhodne pokrajine, temveč le
za povračilo škode, katero so
povzročili Nemci na Poljskem.
"Mi zahtevamo Vzhodno Prusi-
jo z glavnim mestom Königs-
bergem vred in Zgornjo Šlesijo,"
je dejal. "Poljska ne mara
Stettina in Breslave, je pa za
to, da Stettin postane medna-
rodna svobodna luka in da se
iztrga iz nemške kontrole."

Stališče predsednika poljske
ubežne vlade izključuje zbliža-
nje s sovjetsko Rusijo. To je
tudi stališče poljskih veleposlan-
stnikov in plemstva, ki je posedo-
valo ogromna zemljišča v Ukra-
ini, Belorusiji in Litvi.

Iz drugih virov je prišla vest,
da se bo poljski svet za narod-
no osvoboditev kmalu razglasil
za začasno poljsko vlado. Ta
svet je bil ustanovljen v Rusiji
in njegov glavni stan je v Lub-
linu. Predsednik sveta je Bo-
leslav Berut.

Osem ogrskih generalov ustreljenih

Lizbona, Portugalska, 16. dec.
— Osem ogrskih generalov, ki
so odklonili podporo regentu
Horthyju, je bilo ustreljenih po
obravnavi na sodišču v Budim-
pešti. Med njimi, ki so bili us-
treleni, je bil general Ludwig
von Czaty, vojni minister v
bivši vladi premierja Lakatos.
Poročila iz zanesljivih virov tr-
dijo, da je bilo tudi mnogo ogr-
skih delavcev ustreljenih, ker
niso hoteli delati za Nemce.

Domače vesti

Obisk #
Chicago. — Glavni urad SN-
PJ je obiskal Lt. Michael R. Ku-
mer, prvi podpredsednik jedno-
te. Mike je prišel k svoji mla-
di ženi in prinesel — "cigare."
Zdaj se že precej dobro počuti.

Rojenice
Sharon, Pa. — Pri družini Kor-
bar so se zglasile rojenice in
pustile prvorojenka, ki je že
postala članica SNPJ. Oče hčer-
ke je pri vojaki. Mati je hči
Johna in Mary Zele, vsi člani
društva 31 SNPJ.

Padel v Italiji
Onoville, N. Y. — Družina
Anton Zrinšek je bila obvešče-
na od vojne oblasti, da je 4. ok-
tobra padel v Italiji najmlajši sin
Henry. Star je bil komaj 19 let,
in k vojakom poklican lanskega
oktobra, preko morja pa poslani
prošlega februarja. Z a p u š č a
starše, sestro in pet bratov —
tri v armadi in eden od teh je
v Franciji.

Nov grob v Chicagu
Chicago. — Zadnji terek je
umrl Joe Potokar, ki je zadnje
čase stanoval na severozapadni
strani mesta.

Nov grob v Minnesoti
Ely, Minn. — Tukaj je umrl
Frank Urban, star 77 let in do-
ma iz Lašč. Član je bil ABZ.
Zapuščena žena, dva sinova (eden
je na zapadu), dve poročni hče-
ri in več vnukov.

Iz Clevelanda
Cleveland. — V bolnišnici je
po dolgi bolezni umrla Justina
Cermelj, roj. Merkel, stara 47
let in doma iz vasi Male Zablje,
fara sv. Križ na Primorskem,
odkoder je prišla v Ameriko
pred 31 leti. Bila je članica dru-
štva 406 SNPJ. Tukaj zapušča
moža in mater, v starem kraju
pa tri brate in tri sestre. — Ne-
ki nalezljivi bolezní je naglo
podlegel štiri in pol leta star
Lawrence Elmer Bolge, sinček
družine Bolge iz Collinwooda.
Njegov oče je pri vojaki. Bil
je član mladinskega oddelka
društva 53 SNPJ. — Iz bolniš-
nice se je vrnil na svoj dom
Frank Paternoster, ki je prestal
težko operacijo na nogi. — V
Franciji je bil 28. nov. ranjen
Pfc. Anthony Lunder, sin druž-
ne Anton Lunder, star 21 let.
Preko morja je od junija, pri
vojaki, pa nad leto dni. — Na
otoku Leyte je bil 7. nov. ubit
Cpl. Benjamin F. Fortuna iz Ma-
ple Heights, ki se je nahajal
16 mesecev preko morja. Tukaj
zapuščata tri poročne sestre,
brata Louisa v Warrenu, O., in
brata Josepha v armadi v In-
diji.

Nova nemška tipanja za sklenitev miru

Rim, 16. dec. — Nemci so ob-
novili napore preko Vatikana
glede sklenitve miru. Poročilo
trdi, da so vprašali papeža Pi-
ja, naj poizve pri zaveznikih,
kako oni tolmačijo "brezpogoj-
no kapitulacijo." Nemci hoče-
jo tudi vedeti, ali zavezniki de-
lajo razliko med nacijskim reži-
mom in nemškim ljudstvom.

Obsodba vojnih zločincev v Jugoslaviji

New York, 16. dec. — Sodišče
jugoslovanske osvobodilne ar-
made je obsodilo 41 članov hr-
vaške ustaške organizacije v
smrt, poroča jugoslovanska čas-
niška agencija. Obsojeni so bi-
li v smrt kot vojni zločinci, iz-
dajalci in špiuni.

Zvišanje plač poštnim uslužbencem

Washington, D. C., 16. dec. —
Načrt glede zvišanja plač poš-
tnim uslužbencem je bil spre-
jet v nižji kongresni zbornici.
Ta določa zvišanje \$300 do \$400
na leto. Načrt je bil poslan se-
natu, kjer bo najbrž tudi spre-
jet.

Nova italijanska vlada odobrena

Velika Britanija in
Amerika sta ji
dali blagoslov

Washington, D. C., 16. dec. —
Z očitnim namenom, da se raz-
like z ozirom na vodstvo politike
v Evropi izravna, sta Ameri-
ka in Velika Britanija istočasno
sankcionirali in dali blagoslov
novi italijanski vladi, katero je
formiral Ivanoe Bonomi.

Skupna izjava, objavljena v
Washingtonu in Londonu, na-
glašja, da so se vršila posveto-
vanja med poslanikom Amerike
in Velike Britanije, ko se je for-
mirala nove italijanska vlada.
Premier Churchill se ni posve-
toval z Ameriko, preden je na-
znanil, da je proti imenovanju
grofa Sforze za italijanskega
zunanjega ministra. Naznanilo
je dobilo takojšen odmev v A-
meriki. Državni tajnik Edward
R. Stettinius je podal izjavo, v
kateri je naglasil, da je Ameri-
ka proti zunanji intervenciji
glede formiranja vlad v osvo-
bojenih evropskih državah. Iz-
java je bila kľofuta Churchillu.

Deklaracija, ki je bila objav-
ljena v Washingtonu in Londo-
nu, pravi:

"Poslanika Amerike in Veli-
ke Britanije sta imela ozke stike
v Rimu in se posvetovala o
razpletu dogodkov v Italiji. A-
meriški poslanik Alexander
Kirk je skrbel, da je bil držav-
ni departament točno informiran
o razpletu. On poroča, da novo
italijansko vlado podpira veči-
na političnih strank, ki tvorijo
odbor za narodno osvoboditev,
kar pomeni, da je representa-
tivna. Amerika in Velika Bri-
tanija sta veseli, ker je vlada
pod predsedništvom Bonomija
prevzela urad."

Kampanja unij CIO v Illinoisu

Pritisk za sprejetje
delavskih načrtov

Chicago, 16. dec. — Voditelji
unij Kongresa industrijskih or-
ganizacij v Illinoisu so nazna-
nili kampanjo, da se poveča pri-
stisk na državno zbornico za
sprejetje delavskih načrtov v
zasedanju, ki se prične v Janu-
arju.

Konvencija illinoiskih unij
CIO se je večeraj pričela v dvo-
rani poslopja unije Amalgam-
ated Clothing Workers na 333
So. Ashland ave. Pričakuje se
večja aktivnost teh unij, ki so
dosegle značilne uspehe v vo-
litni kampanji — s podpiranjem
odboru za politično akcijo CIO,
čigar načelnik je Sidney Hillman.

Maurice McElligott, tajnik
blagajnik sveta unij CIO, je na-
znanil, da bodo te razširile ak-
tivnosti. Robert C. Travis, le-
gislativni direktor sveta, je tudi
izjavil, da bodo unije CIO pri-
stale na državno zbornico za
sprejetje delavskih načrtov.
Predsednik sveta unij CIO je
Samuel Levin. On je naznanil,
da je bil Hillman, ki se je prav-
kar vrnil v Ameriko iz Evrope,
povabljen, naj nastopi kot go-
vornik na konvenciji. Levin je
izrazil upanje, da se bo Hillman
odzval povabilu.

Nelson se vrnil v Ameriko iz Cingkinga

Washington, D. C., 16. dec. —
Donald M. Nelson, bivši načel-
nik odbora za vojno produkcijo,
se je vrnil v Ameriko iz Cing-
kinga, kjer je imel važne razgo-
vore z generalom Kaišekom in
drugimi kitajskimi voditelji. Na
svoji poti v Ameriko se je usta-
vil v Avstraliji in Novi Zelan-
diji. Nelson bo poročal pred-
sedniku Rooseveltu o rezultatu
svojege obiska.

LABORIT OBSO- DIL POBIJANJE GRŠKIH GERILCEV

Churchill ni hotel raz-
pravljati o akciji
v Grčiji

BITKE V ATENAH
OBNOVLJENE

LONDON, 16. dec. — Vlada pre-
mierja Churchilla je dala razu-
meti, da ne bo revidirala svoje-
ga stališča napram grškim levi-
čarjem, kljub zahtevam v parla-
mentu, naj preneha z vojaško
intervencijo v prilog grški vlad-
i, katere predsednik je George
Papandreou. Laborit Seymour
Coks je v svojem govoru ostro
obsodil pobijanje grških levi-
čarjev po britskih četah in za-
hteval pojasnilo od Churchilla.

Diskuzija o situaciji v Grčiji
je sledila Churchillovemu po-
ročilu o britskih izgubah. V
parlamentu so se razlegali klici,
naj Churchill odstopi, katere
pa je premier ignoriral. On ni
hotel odgovorjati kritikom po-
litike v Grčiji in Italiji.

Laborit David Kirkwood je
dejal, da je dobil veliko število
telegramov od tovarniških de-
lavcev z grožnjami oklica stavk
v znak protesta proti Churchil-
lovi politiki v Grčiji. Premier
je dejal, da verjame, da je Kir-
wood dobil mnogo telegramov,
zaeno pa je naglasil, da nima
ničesar dodati svoji prejšnji iz-
javi o situaciji v Grčiji.

Na vprašanje, ali so se vršila
posvetoovanja s člani vlad brit-
skih dominonov glede vojaške
intervencije v Grčiji, je Church-
ill odgovoril, da so bili ti in-
formirani o razpletu dogodkov.
Glede Italije je Churchill pri-
znan, da je priporočal, naj kralj
Viktor Emanuel in maršal Pie-
tro Badoglio ostaneta v uradu
in držita oblast, dokler ne bo
vsa dežela osvobojena.

Atene, Grčija, 16. dec. — Upa-
nje, da bo nastal mir, je šlo po
vodi z obnovo bitk v Atenah.
Grški levičarji, ki so bili pozva-
ni, naj odlože orožje in se po-
dajo, so obnovili topniško bom-
bardiranje središča glavnega
mesta.

Očitno je, da se domena pre-
mierja Papandreouja in članov
njegovga kabineta konča pred
vrati hotela Grande Bretagne,
katerega stražijo britske čete.
Očitno je tudi, da se ta vlada
vzdržuje na površju s pomočjo
britske oborožene sile.

Rusi pozivajo Dunajčane na revolto

LONDON, 16. dec. — Radio Mo-
skva je pozval prebivalce Du-
naja, naj se dvignejo in revolti-
rajo proti nemškim oboroženim
silam takoj, ko bodo ruske čete
prekoračile avstrijsko mejo.
"Sledite vzgledu Parizianov,"
pravi poziv. "Kakor hitro bodo
ruske armade prekoračile me-
jo in se približale Dunaju, zgra-
bite za orožje in osvobodite me-
sto s svojimi lastnimi napori."
Tajna avstrijska radioposlaja je
prej dajala navodila glede or-
ganiziranja podtalnega gibanja
za boj proti nemškim silam.

Nemci bodo morali urniti umetnine

Pariz, 16. dec. — Zavezniška
vojaška vlada v Nemčiji bo za-
htevala vrnitev umetnin in dru-
gih predmetov znanstvene in
zgodovinske vrednosti, katere so
Nemci ukradli v okupiranih
državah, lastnikom. Tako pravi
proklamacija, katere je bila
izdana v imenu generala Dwighta
D. Eisenhowerja, vrhovnega
poveljnika zaveznikih sil v E-
vropi. Ta vsebuje tudi grožnjo,
da bodo oni, ki bi skušali skri-
ti ukradene umetnine in pred-
mete, strogo kaznovani.

PROSVETA

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narodna na Zdravne drave (Ivan Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolico Cook Co., \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inosmatvo \$6.00. Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$8.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenarodnih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil politično.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Letalstvo in mednarodne komplikacije

Da nove iznajdbe v privatni profitarški družbi prinašajo nove mednarodne komplikacije, je bilo razvidno tudi na mednarodni letalski konferenci, ki se je vršila nedavno v Chicagu.

Ta konferenca je bila značilna predvsem zato, ker je pokazala velik prepad med ekonomsko politiko Anglije in Amerike. Vsi tedaj je tudi večkrat izgovarjalo, da se bo ta konferenca razbila na čerih tega konflikta med dvema največjima kapitalističnima državama. Ker bi to zelo omajalo in zrahljalo vso strukturo, ki je bila mukopolno zgrajena v Dumbarton Oaksu za novo mednarodno organizacijo za "ohranu miru," so končno le skrpicali nekaj, kar imenujejo mednarodno letalsko pogodbo.

Ta pogodba je mogoče nekaj boljlega kot nič, ker določa nekakšne predpise za mednarodno letalstvo. S to pogodbo je ustvarjena tudi nekakšna mednarodna organizacija za regulacijo letalstva. Beseda "regulacija" sploh ni pravilna, ker vrhovni letalski svet ne bo imel nobene moči, marveč le svetovno besedo. Vse glavne sporne točke med Anglijo in Ameriko pa so ostale nerešene.

In te sporne točke izvirajo iz tega, ker se kapitalistični gospodarski interesi obeh dežel fundamentalno križajo in zato sta se tudi obe vladi odločili za zasledovanje konfliktno ekonomske politike.

Dokler je bila Anglija največja industrijska in mednarodna trgovska sila—skoraj dve sto let—je bila na vsej črti zagovornica "svobodne trgovine." "Free trade" je bil fundamentalni nauk angleškega kapitalizma. Na tem nauku so angleški kapitalisti s pomočjo svoje vlade tudi zgradili največji imperij, kar jih do danes pozna zgodovina. Rimski imperij je bil komaj senca napram angleškemu.

Ta imperij je tako ogrožen, da "nanj nikdar ne preneha sijati sonce." Obsega vse kontinente in vključuje več kot četrtino svetovnega prebivalstva. Toda od tega prebivalstva je relativno svobodnih—s samovlado—le okrog sto milijonov podanikov angleške krone, vsa ostala ljudstva—okrog 450 milijonov—pa so brezpravna masa: tlačani in sužnji angleškega kapitala.

Toda v tem stoletju, sploh po prvi svetovni vojni je vstala nova velesila, nov industrijski kolos, ki je v mednarodni gospodarski areni že zasenčil Anglijo in jo potisnil na drugo mesto. Ta kolos je Amerika, ki bo iz te vojne izšla še neprimerno močnejša gospodarsko in militaristično. Na drugi strani pa je ta vojna zadala velike gospodarske udarce tudi angleškemu kapitalizmu.

In ker se Anglija v mednarodni trgovini po tej vojni ne bo mogla kosati z Ameriko, se je pričela oprijemati nove politike, ki nima ničesar skupnega z načeli "svobodne trgovine." Nova angleška politika definitivno stremi za tako zvano "usmerjeno" ali "načrtno" državno ekonomijo tudi v mednarodni areni.

Z drugo besedo to pomeni, da se želi Anglija vzdržati na površju kot sila drugega reda na podlagi mednarodnih sporazumov—v resnici z Ameriko—ki naj razdeli svet v nekakšne gospodarske "sfere vpliva," to je z alokacijo ali razdelitvijo mednarodne trgovine. To skuša Anglija doseči, bodisi skozi mednarodne karte, ki naj bi bili pod vladno kontrolo, ali pa z drugimi sporazumi, ki bi protektirali in omogočili razmah angleške trgovine.

Ta sistem lahko označimo za mednarodni monopolistični državni kapitalizem, ki ne pozna tako zvane "svobodne trgovine" ali konkurence. Ekonomski ga označujejo za "usmerjeno gospodarstvo" (managed economy). Vsekakor predstavlja nove gospodarske koncepte, po katerih država bolj in bolj prevzema smernice ali celo upravne posele mednarodne trgovine. To načelo je prišlo do popolne veljave v Rusiji, kakor tudi v nacistični Nemčiji in fašistični Italiji. Oklepa se ga tudi angleška vlada, da čim bolj razvije in zaščiti angleško mednarodno trgovino.

Na drugi strani pa Amerika kot največja industrijska sila nima nobene take potrebe. Bolj kot kdaj prej je na tej letalski konferenci insistirala na "odprta vrata" ali "svobodno" mednarodno trgovino. Njena delegacija v trdovratno insistirala, da mora biti mednarodno letalstvo "svobodno," imeti trgovski ali prometni dostop v vsa dežela in "svobodno" konkurirati tudi z domačo letalsko transportacijo.

Tej zahtevi se je prav tako trdovratno postavila po robu Anglija, ker ve, da bi v taki "svobodni" trgovini podlegla veliko močnejšemu gospodarskemu tekmu. Sprejeta pogodba pomeni, da ni zmagala na vsej črti ne prva, ne druga velesila. Amerika je v "principu" izvojevala pravico do "svobodnega" mednarodnega letalstva, v praksi se bo morala pogajati pa z vsako posamezno državo za letalske koncesije. Od tega bodo imeli profit le privatni letalski interesi.

Edini pametni in dalekovidni načrt, ki bi res pomenil svobodno mednarodno letalstvo v interesu vseh narodov, je predlagala avstralska in novozelandska delegacija. Po tem načrtu bi vse države ustanovile skupno mednarodno letalsko korporacijo, iz katere bi bili izločeni vsi privatni interesi. Ampak ta načrt je bil skoraj soglasno zavrnjen, češ, da "svet še ni zrel zanj."

Kapitalistični svet res ni zrel za drugega kot za konflikte, ki bruhajo iz sebe svetovne požare in krvave karnevale. In tem konfliktom bo po tej vojni prilivalo tudi letalstvo, ožema netilo konkurenčne vojne za mednarodni zračni promet. Tako letalstvo obeta postati po tej vojni glavni netilni svetovnega trenja in novega pokolja. Namesto da bi bilo letalo blagoslov človeštva, bo njegovo največje kletstvo, dokler se bo svet pahal za profitom, dokler bo močnejši izkoriščal slabjšega.

Milijone je ljudi tudi v Ameriki, ki to priznavajo. Toda ko pridejo volitve, se na navdušenost glasujejo za "manjše zlo"—za kapitalistične stranke in kandidate, ki protektirajo stare in ustvarjajo nove vzroke za mednarodne konflikte in pokolja.

Glasovi iz naselbin

IZ URADA TAJNIKA JPO-SS

Joliet, Ill.—V listu Jugoslovanski Obzor, Milwaukee, Wis., je bil dne 1. decembra t. l. priobčen članek pod naslovom, ki se glasi: "Ali JPO-SS res nima pravice pošiljati pomoči v stari kraj?"

Enako vprašanje sem dobil tudi od različnih drugih strani.

Da bomo popolnoma na jasnem, kar se tega vprašanja tiče, želim tukaj citirati gotov del mojega poročila, ki sem ga v tem oziru podal na seji glavne odbora JPO-SS, ki se je vršila dne 14. nov. t. l. To poročilo je bilo priobčeno tudi v zapisniku omenjene seje, ki bo v kratkem priobčen v časopisih.

Moje poročilo, tikajoče se tega vprašanja, se glasi:

"Čital sem v časopisih in tako mi je bilo tudi od več strani povedano, da se širijo govorice, da JPO-SS nima in da tudi ne bo dobil dovoljenja za pošiljatev blaga v Jugoslavijo.

Te vrste pisanje in govoritve je brez vsake podlage in ne odgovarja resnici. Naša pomožna akcija je na pristojnem mestu v Washingtonu, D. C., registrirana in ima dovoljenje zbirati prispevke in bo tudi dobila dovoljenje za odposiljatev blaga, kadar bo potrebno in kadar bomo za isto vprašali. Res je, da takega dovoljenja sedaj še nimamo, to pa iz razloga, ker za dovoljenje še nismo vprašali.

Vsak pameten človek lahko ve, da dokler imamo od vlade izdano dovoljenje za zbiranje prispevkov, da nam bo vlada tudi dovolila poslati blago in druge potrebščine narodu v stari kraj, kadar bomo za tako dovoljenje vprašali.

Govorice in trditve, da takega dovoljenja nimamo ter da ga tudi dobili ne bomo, so le propaganda in pesek v oči javnosti.

Na rokah imam pismo od ekskusivnega direktorja President's War Relief Control Boarda, Washington, D. C., v katerem je jasno in odločno povedano, da vse štiri jugoslovanske, pri vladi v Washingtonu registrirane pomožne akcije, med katere spada tudi JPO-SS, imajo pravico pošiljati blago v Jugoslavijo.

Iz tega je razvidno, da vse temu nasprotno pisanje in govoritve ne odgovarja resnici."

To je del mojega poročila, ki sem ga podal na seji izvršnega odbora JPO dne 14. novembra in je del zapisnika omenjene seje.

Ponovno torej povdarjam, da vsaka trditev, da JPO-SS nima in da ne bo imel pravice pošiljati pomoči narodu v stari kraj, ni prav nič drugega kot politična propaganda in pesek v oči slovenskemu narodu.

Toliko v blagohotno pojasnilo, da bomo, kar se tega vprašanja tiče, popolnoma na jasnem.

Joseph Zalar, tajnik JPO-SS.

GLAS IZ ST. LOUISA

St. Louis, Mo.—To je moj prvi dopis v 24 letih. Upam, da ne bo šel v koš, ker ne nameravam nikogar osebno kritizirati.

Dne 26. novembra smo proslavljali dan osvoboditve Belgrade. Povabilu smo se odzvali Slovenci, Srbi in Hrvatje. Dvorana je bila nabito polna. Ves čisti dobiček je bil oddan za pomoč nesrečnim Jugoslovanom.

Na proslavi je govoril tudi nek Hrvat, ki je dejal, da sta se s Titom skupaj bojevala v špan-

ski civilni vojni. On je nam povedal mnogo zanimivih stvari in slikal trpljenje jugoslovanskega naroda. O Titu je dejal, da ni bilo še v vsej zgodovini tako sijajnega voditelja, kajti prevzel je veliko odgovornost nase, ko se je pričel bojevati proti okupatorjem brez orožja. Bil je obkrožen od štirih strani, toda partizani so pod njegovim vodstvom pobijali sovražnika in jim zaplenjali orožje ter postali z vsakim dnem močnejši.

Čast in slava Titu in njegovim hrabrim partizanom!

Govornik je na koncu izročil Titovo prošnjo, naj žene pletejo volnene nogavice za partizane in jugoslovansko ljudstvo, kajti v Jugoslaviji je huda zima, a narod nima ne obleke in ne obuvala. Tito sam se bojuje na fronti v največjem mrazu.

Na proslavi smo imeli priliko tudi slišati slovensko-hrvaški pevski zbor pod vodstvom Justina Galusija in pevski zbor "Hrvaški sokol." Učitelj slednjega je Ivan Ludič. Nastopil je tudi češki pevski zbor. Lepo je bilo poslušati pevce. Najboljši je bil slovensko-hrvaški zbor. Mr. Galusi žrtvuje veliko časa s poučevanjem tega zbora, ki je danes v ponos vsem Slovincem v St. Louisu. Želeli je, da se vsakdo, ki ima veselje do petja, pridruži temu zboru, zlasti mladenci in dekleta.

Da je priredba v vseh ozirih sijajno izpadla, so veliko pripomogli bratje Srbi, ki so darovali zelo velikodušno. Samo na banketu so zbrali skupaj \$2,000.

Narodnica Prosvete sem že dolgo in zelo rada čitam dopise. Zanimajo me tudi dopisi ujetnikov. Čitala sem, da je ujetnik Bruno Marušić doma iz Hrušenja, jaz pa sem iz Lozice pri Vipavi. Ako mi bi pisal, bi mu z veseljem odgovorila. Moj naslov je: 6440 Dale ave., St. Louis, Mo.

Louise Barut.

PRISPEVKI

Meadow Lands, Pa.—Tudi v tem kraju smo na delu za staro domovino. Prispevali so sledeči: po \$10: društvo št. 259 SN-PJ, št. 75 AFU, Joe Marsh, Fr. Ferlich, Tony Tomazin, Louis Unicek in Valentine Demshar; Anton Salamon \$6.

Po \$5: Steve Krizaj, Matt Turk ml., Ludwig Markovitch, Frank Junko, Matt Premro, Anton Premro, Frank Lesjak, Andy Bajc, Andy Martinček, John Gruden, Frank Zitko, Theresa Komovic, Matt Turk st., Ann Sharik, Cecelia Leskovec, Mike Zupancic, John Buhte, Fr. Hochratt, Frances Logay, Joe Murn, John Kovatch, Mary Gruden, Angela Frank.

Po \$3: Antonia Posega, Jennie Azman, Martin Bitz, Frances Gercar, John Yauch, Joe Bizack, Vince Likar, Frances Lorenzi.

Po \$2: John Kopenshek, John Zitko, John Valencic, Ann Tauler, Joe Gruden, Agnes Raspet, Mathew Zofchak, Katherine Bitz, Lucy Morrow, Jennie Petherell, Ann Kopenshek, Mike Bellino, Rose Gros, Jacob Primozic, Rose Svecnik, Frank Guzel, Helen Stopperich, Anton Azaman ml.

Po \$1: Louis Oberch, Martin Santel, Frank Skopek, Frank Bitz, Andy Milavec, George Kuntz, Mike Tomsic, Joe Banish, Rose Podboy, Mary Jereb, Mary Cunko, Philip Peranos, Mary Yereb, Mary Pelan, Andy

Zalar, Albina Filosi, Agnes Blazic, Mike Sirk.

Po \$0.50: Mike Bozicovich, Geo. Spencer, Jack Oliver in John Jereb. Vsega skupaj smo zbrali \$271, stroški za pošiljatev obleke pa so znašali \$8.53, ostalo vsoto v znesku \$262.47 pa smo poslali Vincentu Cankarju. Obleke pa smo zbrali okrog 300 funtov.

Najlepša hvala vsem skupaj za obleko in denar! Največ priznanja gre Joveu Maršu in njegovi ženi, ki sta skrbela za obleko in jo zakrpala.

Za nabiralni odbor: Frank Ferlich, Joe Marsh, Joe Murn, Tony Tomazin.

V POMOČ STARI DOMOVINI

Pueblo, Colo.—Skupne podružnice SANSa in postojanka JPO-SS št. 20 v Pueblu, Colo., so 29. oktobra t. l. priredili skupno dramsko in pevsko zabavo, ki se je vršila v Narodnem domu.

Skupni dobiček te prireditve je znašal \$417.95. Isti dan je tudi društvo sv. Jožefa št. 7 KSKJ priredilo ples v svoji lastni dvorani, katerega čisti dobiček je dajalo v blagajno podružnice št. 20 JPO-SS in SANSa. Čisti dobiček plesa je znašal \$102.77.

Nadalje so v ta namen darovali še sledeči rojaki in rojakinje: po \$10: John Pachak (Pachak Hdw. Co.), John in Frank Mramor in Johana Zupancic, (No. Albany st.); po \$5: Peter Okecic, Frank Boitz in Joe Zupancic (E. Aroya st.); Frances Bostjančič \$2. Po \$1: mrs. Levstek, Margaret Lustick, Louis Steblaj in Penny Germ.

Na redni mesečni seji imenovanih organizacij je bilo sklenjeno, da se pošlje blagajniku SANSa vsota \$100 in blagajniku JPO-SS pa \$500. Dalje je bilo sklenjeno, da se takoj prične s pobiranjem ponošene obleke, katero bomo skušali zbrati kakor hitro mogoče in jo odposlati v skladišče v New York.

Vsem darovalcem, delavcem in sploh vsem, ki so na kakršen koli način kaj pomagali pri tem človekoljubnem delu, najiskrenejša hvala!

John Germ.

V POMOČ DOMOVINI

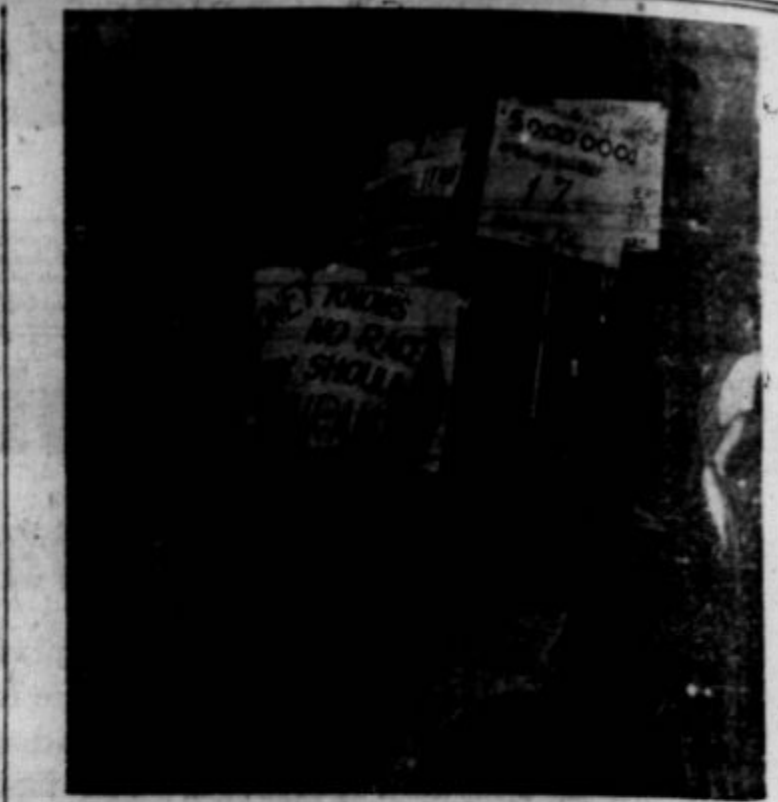
Little Falls, N. Y.—Postojanka št. 7 SANSa ali slovenska nasebina v "Little Fallsu, čeprav majhna, si je postavila kvoto \$1000 za pomoč našim revežem v stari domovini. Ko so odbori tukajšnjih organizacij postavili za gol omenjeno vsoto, so pač mislili na Louisa Adamičeve besede, katere je govoril v Clevelandu na konvenciji SANSa, namreč kot je apeliral na Slovence, naj zberejo vsaj pol milijona v šestih mesecih. Na našo nasebino bi prišlo proporcionalno \$1000, a zbrali smo skupaj več kot je bilo določeno, in sicer \$1345.

Mr. Louis Adamič, ako bodo storile svojo dolžnost vse nasebine kot je naša, potem ne bo težko skupaj spraviti pol milijona ali več.

Zbiranje prispevkov ni ravno lahko delo. Večina Slovencev je radodarna, vendar pa med nami najdemo ljudi, ki ne mislijo na drugega kot sami na sebe. Izgovarjajo se: "Kje pa je denar, ki smo ga dali za Republiško združenje? In denar, ki smo ga darovali za slepce?" Veste, taki izgovori nič ne zaležejo. Bolje bi bilo, da bi kar naravnost rekli: "Nič ne damo, nočemo pomagati svojim bednim rojakom v stari domovini!"

Kar smo poprej darovali, je bilo že objavljeno in račune ste lahko videli vsi. V tej nasebini nimamo veliko takih sebičnejšev (z izjemo štirih) in tako smo našo kvoto celo prekoračili.

V imenu naših bratov in se-

Zamorci v New Yorku protestirajo pred glavnim stancom Metropolitan Life Insurance Co. Ta družba, ki je prvi finančni gigant skolekta milijone dolarjev od zamorcev, toda med njenimi uslužbenci je le petica zamorakih delavcev, ki so nameščeni pri najbolj slabih delih. Zamorci protestirajo proti tej resni diskriminaciji.

ster v stari domovini se zahvaljujemo vsem darovalcem v Little Fallsu in iz okolice. Najlepša hvala Franku Omeru in E. A. tona, ki je nabral \$25, kakor tudi Franku Trinkausu, P. Grusoniku in P. Logarju iz Cherry Valleyja. Priznanje tudi vsem tistim, ki so darovali obleko, in ženam, ki so pomagale vse urediti, da smo lahko poslali v New York. Obleke smo zbrali 615 funtov. Samo da bi v resnici dobili tisti, ki so najbolj potrebni, ko pa bo prišel čas, bomo pa še vsak svoje poslali.

Tu navajam imena darovalcev, ki so prispevali denar podružnici št. 7 SANSa:

Slovenski dom \$100. Frank Gregorka in žena \$50.

Po \$25: Frank Novak, Jennie Estenich, Frank Masle in žena, Tom Kerzich in žena, Mike Masle in žena, Frank Gregorin in žena, Thomas Gerzel in žena \$20.

Po \$15: Floyd Miklič in žena, Tony Hudales in žena, družina Jerry Albrecht, družina Frank Albrecht, Tony Bambie in žena.

Po \$10: Joseph Cvetezar in žena, Fred Sile in žena, C. M. Hull, Frank Petkovšek in žena, Albin Stanko in žena, John Sterzinar in žena, Joseph Miklavc, Frank Peckaj in žena, Joseph Sestir in žena, Frank Leskovec in žena, Frank Trinkaus in žena, George Fesinger, Jennie Furlan, Frank Bostwar, Tom Konchar in žena, Joseph Stiglic in žena, Frank Grasic in žena, John Petavs in žena, Tony Schneider in žena, Rose Mivsek, Jacob Mivsek in žena, Louis Spacapan in žena, John Cankar in žena, Frank Oblak in žena, Jacob Gabrovsek in žena, Joseph Kerkovich in žena, Jacob Mihevc in žena, Joseph Mrzlikar in žena, Louis Brezec, Anton Primisar, John Chulk in žena.

Po \$7: Frank Manart in žena, Lawrence Masle in žena, Frank Omerzo in žena.

Po \$5: Paul Logar, Erwin Wiley, Andrew Branisel, Joe Komar, Ben Arsenault, Joe Troha, John Shuster, Michael Hecmo, John Lourich, Phillip Cimprich, Gabriel McKinnon, Napoleon Lecuyer, William Dillen, Frank Miklic, Michael Kratz, Daniel Kowluk, Burt B. Wheeler, Frank Robinson, Charles S. lo, Anton Schwansnick, Charles Peterson, Max Bartol, Richard Rose, James Clawson, Lloyd Cole, Harry Lindwall, John Peckaj in žena, Helen Cvetezar, Jennie Zorc, Louis Marosek in žena, Joseph Finkst in žena, Frank Gorup in žena, Malovasic in žena, Anton Mlinar in žena, Joseph Cigale in žena, John Gerdin in žena, Frank Finkst in žena, Paul Osredkar in žena, Tony Yerina in žena, Frank Lovrin in žena, Rose in Dorothy Peckaj, Frank Gartnar in žena, John Finkst in žena, Andrew Herblan in žena, Lawrence Leskovec in žena, Fred Zehel in žena, Mary Zehel, John Sterle in žena, Louis Perko in žena, Amalia Wallace, P. Grusonik in žena, Mary Gregorka Vincent, Vera Gregorka Foley, Josephine Gregorka Lang, Mary Gregorin Baum, Jacob Gnidica in žena, Harold Snell in žena, Neimovan, Dorothy Becker, Joe Kramar in žena, Anton Urh in žena, Frank Mlinar in žena, Cecelia Kolar, Anton Gruden in žena, John Leskovec in žena, Frank

Frank Gregorin.

ZA STARO DOMOVINO

Calumet, Mich.—Na seji društva št. 62 SNPJ smo nabrali nekaj denarja za pomožni sklad trpečemu narodu v stari domovini in skupna vsota znaša \$17, katero sem poslal v Chicago upravnemu uradu SANSa.

Prispevatelji te vsote so sledeči: društvo št. 62 SNPJ in John Bregar vsak po \$5, John Lamut \$1.50. Po \$1: Anton Turk, Charles Novak in Anton Gregorič. Po \$0.50: George Osmak, Joseph Pečavar, John Gregorich, Mike Stefanič in Mary Perko.

Vsem darovalcem naj bo v imenu bednih rojakov v stari domovini izrečena najlepša hvala!

Anton Turk.

V Prosveti so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

THE ENEMY IS STILL THERE! Keep Buying 6 Extra Bonds!

Ruski vojski leta preko planjave v Vzhodni Prusiji, kjer je, če več mesecev popoln sestoje. Rdeči armadi se do sedaj še ni posrečilo, da bi prebila močne črmbarne linije na tem sektorju vzhodne fronte.

Množični odhod rudarjev v partizane

(iz "Slovenskega poročevalca"
2. avgusta 1944)

Lep dokaz zaupanja Osvobodilni fronti in njenemu vodstvu je na Štajerskem množičen pristop revirskih delavcev v našo Narodno osvobodilno vojsko. Samo v zadnjih mesecih pogreša Trboveljska premogokopna družba skoro 2000 svojih uslužbencev.

Na osvobodeno ozemlje so odšli iz Zagorja, Hrastnika in Trbovelj skoro vsi zdravniki in slovenski inženirji. Često odhajajo v partizanske skupine po 50 in več rudarjev. Kaj pomeni odhod rudarjev za švabsko gospodarstvo, nam povedo naslednje številke.

Dnevna proizvodnja rudnikov Zagorje, Trbovlje in Hrastnik je znašala v tonah:

Rudnik	Do aprila 1944	V maju 1944	V juniju 1944
Zagorje	1.300	900	0
Trbovlje	2.000	1.650	700
Hrastnik	900	600	0

Rudnika Laško in Senovo so že prej uničile naše enote in je sedanja produkcija vseh omenjenih rudnikov še pred nekaj meseci padla na borih 700 ton v juniju. Verjetno je, da bo popolnoma prenehala. En sam dan je iz Zagorja odšlo k partizanom 100 novincev. V Trbovljah je odšlo v desetih dneh 325 prostovoljcev k partizanom.

Slovenske brigade na pohodu

Slovenske enote narodne osvobodilne vojske iz dneva v dan zadajajo vedno težje udarce Nemcem in njihovim pomagačem. Vedno bolj se zavedajo v "nedotakljivi" tretji rajh na Štajerskem in Koroškem. Železnice, mostovi in električni daljnovodi prestajajo služiti Hitlerju. Svobodno ozemlje se večja. Novi borci polnijo vrste narodne osvobodilne vojske. Domobranci spregledujejo in zapuščajo potapljačo se Rupnikovo barko.

Na Štajerskem šestnajsta divizija oprijemljivo dokazuje Nemcem svoj obstoj in svojo moč, ker ne prestopa raste. Vsi pohodi Fricev iz njihovih gnezdi se končujejo z begom in kladframi mrtvih. Komandant divizije major Efenka (F. N. K.) se je predobro naučil v treh letih toliči okupatorja.

Tomšičeva brigada je 9. julija vdrla v Vitanje in pred nosom preplašenih Nemcev odpeljala 11 vozov živil. Ko so ji drugi dan sledili v dveh kolonah v pohorsko-gozdove, so jim Tomšičevi pripravili dostojen sprejem. Zopet so pokazali, da so odlični tekači.

Serčerjeva brigada se spušča dan za dnem v Dravsko dolino. Zopet sta iztirjena dva vlaka na progi Maribor-Dravograd in na Petrovo zažgana tekstilna tovarna v Rušah; to so plodovi teh obiskov.

Bračičeva brigada se je udomačila tam od Celja do Maribora. Nemci to čutijo na dnevno prekinjeni progi Celje-Maribor, požgani tovarni za bakrene tulce in avionske dele "Metallwerke Submeyer und Gruber" v Slovenski Bistrici in v izgubi 800 kg usnja iz tovarne Cerar pri Polskavi nad Slovensko Bistrico.

Kozjanski odred ne da spati nemškemu žandarjem. V enem mesecu je njegov bataljon pod komando področnika tov. Antona Zlindra-Janoša likvidiral kar tri žandarmerijske postojanke: Jurkloster, Pišce nad Brezicami in Slivnico pod St. Jurijem pri Celju. V Sevnici pa je zgorela tovarna za puške in komete.

Minerji Kamniško-zasavskega okroga so postali pravi mojstri. Sočasno soteska od Zidanega mostu do Zaloga vsako noč posluša grljenje min. Vlaki pa drve v Savo. Tovarna oblek v Zagorju tudi ne bo delala več zelenih uniform.

Na Koroškem je vzhodno-koroški odred ob koncu junija in v začetku julija imel vsakodnevne boje okrog Železne kaple, Črne in Guštanje. Dne 28. junija je bila najhujša borba v Bistri pri Črni. Padlo je 48 SS-policajev in zgorel en tank z napajanjem in posadko. V vseh teh bojih so bili pobiti 103 Nemci.

Na Primorskem je 18. brigada

— "Bazoviška" — v Baški grapi uničila še postojanko Lošin in ujete italijanske vojake poslala po njihovi želji k italijanskim partizanom.

XXXI. divizija je po predhodnem pogajanju z domobranci opravila s postojanko Rihem-berg na Krasu. Borbe se nadaljujejo okrog Ajdovščine.

Na Gorenjskem je XXX. divizija 19. julija zavzela Hotavlj v Poljanski dolini. Posadka 100 domobrancev je v glavnem pobegnila. V večdnevni borbi so bile vse intervencije Nemcev iz Idrije, Gornje vasi, Svete Lucije in Grahova ob Bači odbite.

Južnoprimorski odred okrog Trsta pridno pošilja nemške transporte v zrak.

Na Dolenjskem VII. korpus še vedno bje boje na komunikacijski črti Ljubljana-Novo mesto. Dne 22. julija so edince XVII. divizije razrušile predor pri Smarju na progi Ljubljana-Grosuplje. Pri Novem mestu so morali Nemci in švabobranci zapustiti pod našim pritiskom Težko vodo.

Notranjski in dolomitski odredi dajejo vedno dovolj dela organizaciji Todt pri popraviljanju proge Ljubljana-Trst.

Posojilna kampanja v slovenski Istri

Zaskrbelo nas je, kako bo to pri nas šlo, ko smo od odbora Osvobodilne fronte za slovensko Primorje prejeli poročilo, da predvideva posojilni načrt za naše okrožje 2.000.000 lir. Vzelo nam je pogum in dolgo časa se nismo upali na delo. Čas je hitel, iz drugih okrožij so prihajala poročila o ugodnem poteku kampanje, pa smo se končno tudi mi lotili naloge.

Skicali smo finančne referente vseh okrajev. Razložili smo jim potrebe posojila in prijeli so za stvar z navdušenjem. Pričeli smo razdeljevati vsoto 2.000.000 lir na posamezne kraje, sorazmerno z njihovo velikostjo, gospodarsko močjo in stanjem politične razvitosti. In glej: finančni referenti so si postavili višje postavke, kot jih je predvideval prvotni načrt okrožnega odbora OF. Kar pomeni, da so spoznali nalogo tekmovanja in sklep ob koncu konferencie je bil: Slovenska Istra bo dala svoji domovini, svoji državi, svoji vojski najmanj 3 milijone!

Sedaj sem v našem okraju, ki obsega predel zapadno od Kopr. Posojilni teden se nagiba h koncu, pa se pomenkujem z našimi terenskimi aktivisti o poteku kampanje. Kakšna je zavest tega prebivalstva, ki je od vsega kulturnega sveta odrezano tako dolgo bedno životalo pod fašizmom, pričajo zopet hladne številke. Načrt za ta okraj je predvideval 250.000 lir posojila. Sam okraj si je postavil nalogo, da zbere vsaj 300.000 lir posojila. Danes kampanja še ni zaključena, nekaj vasi še ni oddalo posojila in že je zbranih 320.000 lir.

Ljudje dajejo radevolje. Ko jim pojasniš pomen posojila za vojsko, gredo po denar in ga oddajo. Le redki so, ki bi ne hoteli dati posojila, zelo redki.

Kako je, da imajo ljudje tako zaupanje v nas? Kako to, da nam za neboljšen listič papirja, podpisan od predsednika in tajnika okrožnega odbora OF, izročajo svoj denar, ki so si ga

z žuljavim delom prihranili v dolgih letih? Kako to, da zaupamo naši mladosti, še ne povsem zgrajeni oblasti? Mitrarjezi in bombe naših borcev, ki pravkar regljajo in pokajo v šmarskem okraju, motorji silnih zavezniških bombnikov, ki hrumijo preko naših krajev dan na dan, poštenost naše organizacije, velike ustvaritve naše narodno-osvobodilne vojske — vse to jim daje zaupanje.

Danes vedo istrski Slovenci: Časi fašizma se naglo bližajo kraju. Naša stvar, stvar demokracije in federativne Jugoslavije zmaga. Saj o tem ne poročajo samo naši listi. Naše ljudstvo dan za dnem sliši bobnenje iz daljave: bombe zavezniškov, ki padajo na Ankono, na Mestre, na Padovo, na Benetke, na Reko, na Videm, na Pulj. Trst je doživel že dva teška napada. Orjaški stebri dima so se dvigali iz mesta dva dni. Da, sedaj pravijo, beže tudi Švabi in fašisti, tako kot so nekoč morali bežati pred njimi naši ljudje, kadar so se kot stekli psi pripodili sovražniki v naše vasi. Da, sedaj se veselijo naši ljudje, ko naši Hrvati pošteno mlatiijo Švabe.

Ob obrtni razstavi

V nedeljo, 23. julija, je bila v Beli Krajini odprta obrtna razstava. Razstavljeni predmeti so pokazali, kako kljub pomanjkanju surovin in delovne sile samoiniciativa in poštvalnost prekoračita se tako velike ovire.

Razstavljena spalnica je spominjala na velesejmske dni v Ljubljani. Čevlji z lesenimi podplati, izdelani v suhorskem okraju, so pokazali, kako nadomešča les usnje. Pozornost vlogradnikov in sadjarjev so pritegnile odlično izdelane stiskalnice. Z raznovrstnimi predmeti iz litega železa in aluminija, ki se zbira ob porušenih železničarjih in mostovih in iz strmoglavljenih nemških letal, je bila zastopana "livarna" iz Črnomlja. Mestna elektrarna je grafično pokazala svoj nastanek takorekoč iz nič, svoj dvig na kapaciteto 16.000 kw in razširitev omrežja na daljno okolico tj. do Tanče gore, Otovca in Podzemlja. Pletene košare, lončena posoda, volovski jarmi, žebliji in podkve, vsi izdelki naših obrtnikov in samoukov so povečali pestrost razstave.

Dosežene uspehe naše obrti na osvobojenem ozemlju je treba povečati. Z dobro voljo in iznajdljivostjo se da storiti še mnogo več. Pridelovanje domačega olja iz oljarske bi lahko doseglo višjo stopnjo. Izdelava domačega platna bi v veliki meri nadomestila industrijsko tekstilno blago. Kovinsko industrijo je treba po vzgledu belokranjske livarne povečati. Surovin ne manjka. Lončarstvo je treba razširiti in tako kriti pomanjkanje kovinske in steklene posode. Praženje ječmena in izdelovanje cikorijskega kavnih nadomestkov.

Delovno silo moramo črpati iz mladine. Uposliti je treba čim več vajencev. Tako bodo tudi ti, ki po svoji starosti še niso vojni obvezniki, prispevali čim večji delež k svobodi. Poleg tega se bodo strokovno usposobili in tako več koristili pri obnovi naše domovine.

SANS.

Skupina ameriških vojakov v Metz, ki so zavzeli to nemško trdnjavo po silovitih bojih. Mesto so morali očistiti od hlase do hlase.

Baileyjevi mostovi

Sedanja vojna je totalna vojna, to se pravi vojna, ki zapušča za seboj popolna razdejavanja in ki ne obsega samo bojišča, pač pa tudi vse državno ozemlje. Sedanja množična umiki nemških armad na vseh bojiščih so razdejavanja — v kolikor je čas dopuščal — samo še pomnožili. Pri rednih umikih razstreljujejo Nemci vsak most, vsako brv, vsak viadukt, nadvoz ali podvoz, vsako cestno vzpetino, ovinek, križišče itd. Prav povsod polagajo mine, da bi nasprotniku onemogočili zasledovanje.

Prav posebno velike težave so se pokazale zavezniškim četam v abesinskem pohodu. Abesinija je preprežena z mogočnimi hudourniki in tudi stalnimi rekami. Ostro zarezane doline zadržujejo tudi po več sto metrov dolge mostove. Za časa petletne italijanske pustolovščine v Abesiniji so Italijani zgradili odlično strateško cestno omrežje, ki je zahtevalo mnogo mostovnih konstrukcij najrazličnejših vrst. Pri svojem naglem umiku so Italijani te mostove največ porušili, pa so jim kljub temu bili zavezniški stalno za petami. Veliko zaslugo za to so imele britanske pionirske čete, ki so z izredno hitro popravljale in obnovljale mostove.

Podobne, če ne še težje so bile razmere napredujoče osme armade v Cirenajki, Tripolitani in Tunisu. Tu so bili v pretežni večini nasprotniki Nemci, zato so tudi razdejavanja bila po nemškem modelu. V Siciliji in sedaj v Italiji, posebno pa na francoskem bojišču, so problemi cestnega omrežja in mostov gotovo najvažnejši pripomoček k uspehu.

Baileyjev most je ena izmed najvažnejših iznajdb v tej vojni. Je to orožje, ki je marsikdaj in marsikje odločilo zavezniško zmago. General Montgomery je nekoč dejal: "To je najboljša iznajdba svoje vrste in stori vse, kar želimo. Kamorkoli se bomo v Evropi usmerili, povsod bo Baileyjev most naš zvesti spremljevalec."

Baileyjev most se je porodil o priliki neke daljše vojnje, ki jo je napravil Donald Bailey z nekim brit. pionirskim častnikom. Po obširnem in zelo zanimivem področju sta oba gospoda prav živahno razpravljala o številnih težakah, ki jih prizadevajo gradnje in popravila mostov. Že v prejšnjih vojnah so se vojaški

inženirji trudili, da bi izdelali konstrukcije, ki bi jih bilo mogoče v najkrajšem času s čim manjšim trudom postaviti. Pontonski mostovi so bili znani že starim klasičnim vojskavom. Nove moderne prometne zveze, železnice in ceste, pa so zahtevale čisto nove tehnične zamisli. Sedanja vojna je vojna motorizacije in hitrosti. Hitro napredovanje pa je mogoče le, če funkcionira tudi prometno omrežje. V tem so se prav posebno izkazali Rusi. Vsa ta vprašanja sta pretresala G. Donald Bailey in njegov spremljevalec. Donald Bailey je naenkrat sprožil svoje zamisli in že prav kmalu so napravili prvi poizkus. Kakor je to že navada pri takih stvareh, so bile potrebne seveda mnoge izpopolnitve in končno se je Baileyjeva zamisel izkazala za izredno praktično in učinkovito.

Baileyjeva mostovna oprema ima celo vrsto izmenjavalnih delov, ki jih proizvajajo tako na Angleškem kakor tudi v Združenih državah. Standardizirane velikosti mostov so sestavljene iz 3 metre dolgih kosov. Vsak kos ima 17 sestavnih delov, 9 delov pa služi za temelj. Posamezne dele vežejo med seboj s posebnimi jeklenimi spojkami, tako da je celotno delo prav za prav montažno delo. Pionirji montirajo most bodisi na samih delih razdejanega mostišča ali pa na pontonih. Včasih pa je potrebna montaža izven neposrednega mostovnega območja. V tem slučaju mostovni del sestavijo na posebnih valjih, s pomočjo katerih potem mostovne dele medsebojno vežejo. Če en sam obok ne zadostuje, da bi se zadelala nastala luknja, postavijo še drugega, ki ga s prvim medsebojno povežejo. Na isti način postopajo, če so potrebni nadaljnji oboki.

Največji do sedaj postavljen Baileyjev most je 300 metrov dolga mostovna konstrukcija čez reko Sangro. Baileyjevih mostov je še vedno vse polno postavljenih po Tuniziji in Alžiru, po Siciliji in južni Italiji. Polagoma jih zamenjujejo stalne konstrukcije, ki jih postavljajo civilne oblasti na osvobojenih ozemljih. — Bazovica.

Poročilo iz Nemčije

Bern. (ONA). — Razna poročila, ki prihajajo iz severnih predelov Švice, trde, da se nahaja v nemškem Schwartzwaldu najmanj 75.000 pobeglih prisilnih delavcev in deserterjev ter bivših nemških vojnih ujetnikov, od katerih si mnogi prizadevajo prebiti si pot v Švico.

Nemške obmejne straže in žandarmerija sta popolnoma nezadostni, da bi mogli biti kos nalogi preprečiti pot takim množicam beguncev. Radi tega postaja nadzorovanje švicarske meje čedalje manj strogo. Oddelki Gestapa v manjših obmejnih krajih baje dobro vedo, da obstaja obširna organizacija za oskrbo teh ljudi. Toda tem obmejnim stražam manjka potrebno moštvo, da bi izvedla učinkovito kontrolo.

Del težave je tudi ta, da so kmetje v badenski oblasti tako potrebni delavskih sil, da radi sprejemajo pobege industrijske delavce, ne da bi — kot jim to nalaga nacistični zakon — obvestili o tem nemške oblasti.

Londonsko pismo

Mala kavarna z peškim imenom "v mnogem spominja na atenske ali beograjske lokale. Tu vam postrežejo z najboljšo "turško", ki je v Londonu sploh mogoče. Vroča je kot sam pekel, črna kot polnočna ura in sladka kot ljubezen. Stane komaj štiri pence. Seveda plačate s kavo tudi neobhodno potrebni šunder; grščina je sicer tajinstveni evropski jezik, zato pa ga je treba zelo glasno govoriti...

Sedel sem pri mizi z dvema dekletoma, ki niso pripadali moji družbi. V teh južnjaških kavarnah se vsedeš pač tja, kjer je kaj prostora. Po grško sta se razgovarjali, seveda nisem nobene besede razumel. Čez nekaj minut je ena izmed obeh vprašala svojo tovarišico: "Ker ora ine?" Prijateljica je pogledala na svojo zapetno uro in zapazila, da ura stoji, pa me je zato vprašala, koliko je ura. Povedal sem ji in jo pobaral, če pomeni grški stavek, ki ga je ravnokar izustila: "Koliko je ura?" Pritrdila je, zato sem tvegala še eno vprašanje in jo poizvedoval, ali so njuni starši Angleži. "Malo čudno je," sem dejal "videti Grkinje s plavimi lasmi in modrimi očmi. Nikjer v Grčiji nisem naletel na podobne Grkinje."

"Saj tudi nisva Grkinji," je odgovorila ena obeh deklet, druga pa je dostavila: "Sva stoprocentni Angležinji."

"A, vidve se učita tu grščine?" sem poizvedoval. "Prihajata v grški lokal samo zaradi konverzacije?"

"To ni popolnoma točno," je dejala Janet — slišal sem, da je druga, Mary, tako klicala. "Morate bi se potem takem razgovarjati z Grki; ne, stvar je malo drugačna, učiva se tu kuhati."

Sedaj mi je postala stvar še bolj zamotana; oba deklica še tajinstvenješa.

"So torej ljudje," sem dejal, ki se v petem letu vojne privatno ukvarjajo z umetnostjo grške kuhinje."

Janet se je potuhnjeno smehljala, končno je dejala: "Ah, ne! Pripravljava se za povojno življenje na Grškem."

"Čudovita zamisel," sem dejal. "Prvič v življenju čujem, da si grški imenitniki žele po vojni britanskih kuharic. Dosedaj sem slišal samo o nasprotnih težnjah."

Obe sta se glasno zasmejala. Nato pa je dejala Mary, malo zamisljena:

"Učiva se kuhati musako in prapravljeni tolmades." Celu na ostre začimbe in na čebulo, pa tudi na česen sva se že navadili. Ampak midve ne bova kuharili kakemu grškemu bankirju, pač pa — ne zamerite — grškemu narodu."

Uživali sta nad presenečenjem, ki sta ga napravili name s svojim pripovedovanjem.

"Saj ste vendar slišali, da bodo nacisti Grke čisto izstradali. Poskušali bova jih zopet malo spraviti k sebi..."

Tako sem zvedel, da so ta dekleta — menda jih je že nekaj sto — nekaki komandosi miru. Kakor gredo komandosi britanske vojske pri vojaških akcijah pred armado, tako bodo ta dekleta, katerih število stalno narašča — nekake znanilke človečnosti.

Sama volja pa še ne zadostuje; tudi človečnost je treba speljati v pravi tir in se ga je pred vsem treba naučiti. Dekleta, ki bodo odšla v Grčijo, Jugoslavijo, na Poljsko in drugam, bodo v teh osirotelih deželah voditeljice javnih kuhinj in tiste vodnice, ki bodo poskušale zopet obnoviti razorojeno družinsko življenje. Ta dekleta imajo za seboj trdo dobo učenja in prilagajevanja. Da bi jih priučili na življenje, ki bo verjetno vladalo v teh krajih takoj po vojni, so jih poslali v opustošene britanske kraje, ki so jih nemške bombe porušile. Naučile so se bivanja v hišah, ki so v najboljšem slučaju ohranile samo še golo zidovje. Vso svojo opremo morajo nositi same s seboj. Naučile so se kuhanja na prostem; zanetiti ogenj z najrazličnejšim gorivom.

Izbrali so popolnoma zdrava dekleta, ki ne smejo biti mlajša ko 21 let. Naučile so se kampiranja na prostem tudi v najhujšem mrazu. Solanje je trajalo eno polno leto. Naučile so se

Osvoboditev Belgrada

(Radiogovor prof. Borisa Furia-
na v Londonu 21. okt. 1944)

Osvoboditev Belgrada je več kot eno najslajnejših vojni dejanj, pomembnih po dalekosežnosti taktičnih in strateških učinkov. Osvoboditev Belgrada je simbol, ki bo po vzvišenosti primera in mnogolikosti pomena predstavljal za vse dobe, ki pridejo, osnovno bitnost nacionalnih in občečloveških vrednot.

Osvoboditev Belgrada je simbol enotnosti: enotnosti srbskega naroda, enotnosti jugoslovanskih narodov, enotnosti slovanstva in enotnosti vseh zavezniških narodov.

Osvoboditev Belgrada je simbol enotnosti srbskega naroda, ujedinenega v ideji osvobodilne borbe. Srbske narodne mase in izbrani cvet inteligence so bili vedno v sprednjih vrstah borbe za svobodo in demokracijo. Zaman je mala reakcionarna klika narodnih odpadnikov, izrabljajoč ime srbstva, skušala zatemniti slavno preteklost in potegniti narod v propast, mu valiti nacifasistično ideologijo in ga ponizati v voljno orodje tujeja osvoboditelja. Srbske narodne mase so ostale borbeno-progresivne, in v zmagovalnem pohodu, kronanem z osvoboditvijo Belgrada, je elementarna sila narodnega podviga požrla one, ki so pripravljali narodu grob in nečastno počivališče.

Osvoboditev Belgrada je simbol enotnosti jugoslovanskih narodov. Vsi sinovi Jugoslavije dele enako čast in slavo: prišli so iz slavne Sumadije in Črne gore, iz Bosanske krajine in iz Like, iz hrvaškega Zagorja in slovenskega Primorja, vse je navduševala ena skupna misel, eno osnovno prepričanje: skupen je boj, skupne so žrtve, skupna bo zmaga in skupna lepša bodočnost, ki si jo zgradimo na današnjih razvalinah. Iz Belgrada dalje pojdejo z vzhajajočimi zastavami v Zagreb in Ljubljano, v vse druge prestolnice jugoslovanskih narodov, v vsa druga mesta in vasi, kjerkoli prebivajo rodovi južnih Slovanov.

Osvoboditev Belgrada je simbol borbene enotnosti Slovanstva. Na zemlji južnih Slovanov se je izvršila združitev herojske rdeče armade in NOV, za isto idejo se preliva dragocena kri krvnih bratov, za isto idejo notranje in zunanje svobode, za zgraditev človeškega občestva, v katerem bo mogel vsakdo živeti človeku dostojno življenje. In na vzhodu in jugu prelivajo za isto idejo bolgarski bratje, ki skupno z NOV in s sovjetskimi armadami, bolgarski bratje, tako željno pričakovali kot enakovredni v občestvu svobodoljubnih narodov.

Osvoboditev Belgrada je simbol enotnosti Združenih narodov, rezultat skupnega vojnega napora, skupnih žrtv, od El Alameina in Stalingrada, od Moskve in Londona do bretonskih in italijanskih bojišč in bojnih poljan na Daljnem vzhodu. Skupaj smo stali v najtežjih urah, pripravljali, da skupno propademo, skupno v zmagi in skupno, kot svobodni in enaki, boom gradili bodočnost. V tem duhu sta Churchill in maršal Stalin ustanovila končni načrt za "poslednjo in odločilno bitko" v Evropi, v tem duhu sta tudi pozdravljali borbeno enotnost jugoslovanskih narodov in ponovno priznala njih pravico, da si po tej vojni krojijo svojo politično usodo v popolni svobodi!

ZOJSA.

spoznavanja narodnih posebnosti Slovencev, Hrvatov, Poznajmo glavne momente v zgodovini vseh treh narodov. Poznajmo kulturne in civilizatorne posebnosti Jugoslavije mogoče bolj, kakor marsikateri diplomat. Za Slovenijo so se v prvi vrsti javile Skotnije — hribovke. Znajo tudi govoriti po naše.

Mislite tudi tam na podobno organiziranje naših ljudi. Potrebe bodo ogromne.

Viator v Bazovici.

V Prosveti so dnevno svetovne in delavske vesti. Ali jih citate vsak dan?

Na zapadni fronti delo: veliko ovire tudi do kolen debelo blato, kar pa ni ustavilo zavezniške vojske. Gornja slika je bila sneta pri Gellenkirchemu. Nemčija, in kaže prodiranje ameriške armade.

RDEČA KOKARDA

Roman iz velike francoske revolucije

STANLEY WEYMAN

(Nadaljevanje)

Časih se mi je stozilo po Sauxu in priznati moram: nekajkrat me je obšla izkušnja, da bi poslušal svet, ki mi ga je bil dal Andre, to je, da bi se mirno umaknil v svoj grad in bi kasneje, ko bi se duhovni pomirili, glasno potrkal na svoj pogum.

Toda velika trma, ki sem jo imel po očetu in ki je bila baje dedščina angleških prednikov našega rodu, se je pridružila zameri in me je ohranila na začrtani poti. Ob četrti na enajst, ko sem vedel, da so vsi člani skupščine razen mene že zbrani, sem stopil z razgreti licem, a s trdnim pogledom na ulico; in ker sta me Gilles in Andre čakala pred vrati, sem jima ukazal, naj me spremijo do kapiteljskega dvora nedaleč od katedrale, kjer so bile seje.

Šele kasneje sem zvedel, da sem prehodil tisto pot kakor slep in gluhi; drugače bi bil moral opaziti razburjenje, ki je vladalo po mestu, in gosto, čeprav molčečo množico, ki se je gnetla na trgu in po vseh sosednjih ulicah; čutil bi bil pričakovanje, ki je viselo v zraku, ter opazil zaprte prodajalne, zastoj poslovnega življenja in skupine, ki so šušljale med vrati hiš in po drugih zakonitih. Toda jaz sem bil ves zamaknjen vase, kakor vsak človek, ki se odpravlja na obupno podjetje, in na vsej poti do zborovališča me je presenetilo samo nekaj: ko sem šel preko trga, je zdajci nekdo vzkliknil: "Bog vas blagoslovi, gospod!" in nekdo drugi: "Živel Saux!" Razen teh dveh je še kak tucat ljudi potegnilo čepice z glav. Trenutek nato sem bil že v ozki stranski ulici, ki vodi ob katedrali proti kapitli, in množica pisarjev in slug, ki jo je napolnjevala, se je razstopila pred menoj, ne da bi skrivala svoje začudenje in radovednost.

Samo trenutek še in bil bi v dvorcu. Moja roka se je že iztegnila proti vratom, ko je nekdo, ki je sedel pod oknom na senčni klopi, skočil na noge in mi planil naproti, da bi me zadržal. Spoznal sem Louisa de Saint-Alaisa. Preden sem utegnil pritisniti na kljuko, je stopil predme in se naslonil na vrata.

"Stoj, prijatelj! Za Boga, stoj!" je vzkliknil s silnim razburjenjem, glasi in povzdignil glasu. "Kaj moreš sam zoper dve sto nasprotnikov? Vrni se, prijatelj, vrni se, in jaz bom storil vse."

"Vi boste storili vse!" sem mu zabrusil z ošabnim zaničevanjem, čeprav zamolklo, da me ne bi slišala služinčad. "Kaj boste storili? Mislim, da toliko, kakor sinoči."

Nagrbančil je obrvi in rdečica mu je zalila obraz, toda odvrnil je, kakor da ne utegne misliti na te stvari:

"Pustiva to, zdaj ni časa! Edino, kar moreš napraviti, je to, da odpotuješ! Vrni se v Saux in ..."

"Ne hodi na skupščino!"

"Da," je dejal, "ne hodi na skupščino. Če pristanes ..."

"Na to, da ne pridem na skupščino?" sem vprašal trpko.

"Da, da; pristani na to in vse bo prešlo."

"Hvala lepa!" sem rekel počasi, čeprav sem se tresel od jeze. "A smem li vprašati, gospod grof, koliko vam obetajo za to, da obvarujete skupščino moje nezaželjene prisotnosti?"

Osuplo me je pogledal.

"Adrien!" je vzkliknil.

Nisem se dal ganiti.

"Ne, gospod grof. Adriena ni več za vas," sem rekel zviška. "Tako me imenujejo samo moji prijatelji."

"Ali mar nisem več tvoj prijatelj?"

Prezirljivo sem dvignil obrvi.

"Po snočjem večeru?" sem vprašal. "Ali si morda domisljate, da ste se izkazali mojega prijatelja? Prišel sem k vam kot gost in vaš prijatelj, vse, samo sorodnik še ne, in ste mi nastavili past ter me izpostavili zasmehu in sovraštvo ..."

"Jaz da sem storil to?" je vzkliknil. "Jaz?"

"Z besedami morda ne. Toda stali ste in gledali, med tem ko so me zasmehovali! Niti z besedico se niste oglasili zame! Niti s prstom niste trenili v mojo obrambo! Če mislite, da je to dokaz prijateljstva ..."

Prekinil me je s kretljivo, polno plemenitosti, ki je v tistem trenutku nisem bil zmožen razumeti.

"Samo nekaj ste pozabil, gospod vikont," je dejal s ponosno usmerjenostjo.

"Povejte kaj!" sem odvrnil z zaničljivim glasom.

"To, da je gospodična de Saint-Alais moja sestra!"

"Glej, glej!"

"In da ste se snoči omalovažujoče vedli proti njej, bodi že hote ali nehoti, in to vpricho dvesto ljudi! Samo to ste pozabili, gospod vikont!"

"Omalovažujoče!" sem ponovil, čuteč, kako mi prekipeva gnev. (Med svojim razgovorom sva bila kakor sporazumno odstopila od vrat in započela drug drugemu oči v oči.) "In kdo je kriv, da se je to zgodilo? Kdo je kriv, gospod? Dali ste mi na izbero ... Ne, vsilili ste mi, da se odločim za eno ali drugo: ali za to, da razžalim vašo sestro, ali pa za to, da zatajam svoje prepričanje in nazore, ki so mi dragi in v katerih sem vzgojen in ki ..."

"Prepričanja! Nazore!" Njegov glas je postal trd. "Kakni so prav za prav vaši nazori? Oprostite, gospod, čutim, da sem vam nadežen. A jaz nisem filozof kakor vi, jaz nisem bil na Angleškem in ne morem razumeti ..."

"Da bi kdo kaj žrtvoval za svoje nazore!" sem vzkliknil z okrutnim smehom. "Da, gospod, brez težave razumem, da vam to ne gre v glavo! Kdor se ne postavi za svojega prijatelja, se navadno tudi ne postavi za svoje nazore. Da človek stori karkoli izmed tega dvojega, bodi prvi, bodi drugo, je najprej treba, da ni strahopetec."

Prebledel je in me čudno pogledal.

"Dovolj, gospod!" je rekel nehoti—vsaj meni se je zdelo tako.

In misle njegovega obraza so vzdrgotale kakor od bolesti.

Toda jaz sem bil od togote ves iz uma.

"Da, strahopetec!" sem ponovil. "Ali ste me razumeli, gospod grof, ali pa morda želite, da stopim v dvorec in ponovim to besedo vpricho skupščine?"

"Tega ni potreba," je odvrnil in zardel prav tako, kakor je bil preje prebledel.

"Da, bogme ne," sem porogljivo nadaljeval.

"Ali naj razumem to tako, da se vidiva takoj po seji?"

Molče je prikimal; in tisti mah, šele tisti mah sem začutil v njegovi molččnosti in njegovem vedenju nekaj neopredeljivega, kar je predlo oklep mojega gneva; ledena togota mi je zalila srce. Toda prepozno; izrekel sem bil besedo, ki je nikoli ne bi bil smel izreči. Spomin na njegovo dobroto in potrpežljivost me je obšel šele kasneje. Priklonil sem se mu po predpisih in on se je priklonil meni; nato sem se srdito obrnil proti vratom.

Toda ni mi bilo še usojeno, da bi bil stopil v dvorec.

(Dalje prihodnjik.)

POSTELJA GOSPODA FIBRIHA

Oskar Hudales

(Nadaljevanje.)

"Sto kosmatih!" je robantil. "Nasedli smo na skalo! Brž kole v roke in v vodo, da splav dvignemo. Hitro! Hitro! Ostali pridejo za nami in če se ne umaknemo, bomo imeli vse splave pod jezom na kupu."

Res ni kazalo drugega, čeprav se je Jože grozil ob misli, da mora oblečen v mrzlo vodo. Pograbil je kol in stopil za očetom in Mihom v vodo. Segala mu je do pasu. Vzdrgotal je po vsem telesu. A sedaj ni bilo časa misliti na vodo in mraz. Nevarnost, da naslednji hip pridrvi ostali splav in zagrmi na nje, je vsem trem viliha v ude neobčajno moč. Krepko so pritisnili in ker je bila voda precej visoka, se splav ni dolgo upiral. Zopet je prosto zaplaval. Nekaj žic, s katerimi so bile zvezane deske, se je potrgalo, a to jih ni motilo. Le brž izpod jez! Odveslali so zadnji čas, kajti kmalu je na-

slednji splav zdrknil po širokem žlebu. Nič se mu ni zgodilo in tudi vsem ostalim ne. Gladko so prepluli razburkano nevarnost pod jezom.

Vrtil se je jez za jezom. Povsod ista nevarnost, povsod mokrota, dviganje nasedlih splavov, neprostoželno kopanje ...

Pod mrak so vsi utrujeni, mokri, prezebljeni in lačni zaveslali h kraju pri Plahutovi gostilni v Letušu. Plahutova gostilna je prva postaja na dolgem potu po Savinji, Savi in včasih tudi po Donavi prav do Pančeva.

"Danes je mokro, kaj?" ji je pozdravil dobrovoljni gostilničar. "Le noter, le noter! Zakurili bomo krušno peč, da vas ne bo zeblo."

Drug za drugim so se rinili v ozko gostilniško sobo in se razporedili za dolgo mizo. Velik kolač rženega kruha je romal iz rok v roke. Vsak si je odrezal dober kos in ko hleba ni bilo

več, je priromal s spodnjega konca mize drug, čokler ni vsak splavar imel polnih rok in polnih ust. Plahuta je prinesel še vino. Cel štefan. In kozarec. Samo enega. Tudi štefan in kozarec sta romala od moza do moza. Nekaj časa ni bilo čuti drugega ko mlaskanje čeljusti in žvenket kozarca. Jože ni vedel, kaj mu je bolj všeč, ali kruh in vino, ali prijetna toplota, ki je dihala od peči. Dobro se mu je zdela, da je smel sedeti med odraslimi. Jedel in pil je kakor vsi drugi. Čutil je, kako mu utrujenost leze v kosti.

Ko so utešili prvi glad in žejo, je nenadoma z vseh strani začutil borbene zvokove. Vsak bi rad kaj povedal. Pripovedovali so si vsakdanje, a vendar vedno zanimive reči, kaj so med potjo doživeli, kako so nasedli, kako so vzdigovali, kako se je katerega polomil veselnik, potrgala žica, nalomil stožir, kako je padel v vodo ... Reči, ki se dogode na vsaki vožnji, a so vedno zanimive, morda prav zaradi tega, ker se vselej dogajajo.

Soba se je napolnila s tobakovim dimom in izparinami mokre obleke in teles. Med vse to se je pomešal še smrdljiv dim

CHRISTMAS SEALS

... Protect Your Home from Tuberculosis

petrolejke, da je bil zrak težak ko svinec.

"Plahuta!" je proti osmi uri zaklical Matevž. "Spat bomo šli. Jutri moramo zgodaj na noge!"

Gostilničar in njegova žena sta privlekla slamnjace, sešite iz vreč in napolnjene z ovseno slamo. Kdo ve, kolikim ljudem so že služile za ležišča. Stare in oguljene so bile in slama v njih že prhla in dokaj zdrobljena. Splavarji so jih razmestili po tleh, po mizah in klopih. Ko so polegali, se je šele videlo, kako je izba majhna in tesna. Spremenila se je v živ klobčič nog, rok, glav in trupel.

"Ti zlezi na peč," je velel Plahuta Jožetu, "saj si prvič pri nas in na tesnem tudi ne boš."

Upihnil je luč, voščil lahko noč in odšel.

Jože dolgo ni zaspal. Na peči mu sicer ni bilo sile. Vlečel in obrnil se je, kakorkoli je hotel, saj je bilo dovolj prostora, a motilo ga je sopenje in smrčanje mož, ki so ležali po tleh, mizah in klopih. Neznosen smrad je dvigal pod strop ter ga dušil in omamljal. V glavi mu je kovalo in zahrepenel je po svežem zraku. Dolgo se je premetaval in se končno le pogreznil v kratak, težak spanec.

V zgodnjem jutru so ga zdržali glasovi prebujajočih se mož. V glavi mu je še vedno brnelo. Težka se mu je zdela kakor svinec. Pomencal si je oči, zlezal z ležišča in stopil na plano. Globoko je parkrat vdihnil hladno jutranjo sapo. Deževalo ni več. Vzdolž reke se je vlekla gosta megla in se v višinah trgala v velike cunje, skozi katere je zdaj pa zdaj posijalo sonce.

"Lep dan bo," je pomislil in stopil k reki. Odleglo mu je, ko si je z mrzlo vodo omočil lice in roke.

Po zajtrku so splavarji popravili, kar se jim je bilo med večerajšo vožnjo pokvarilo. Izmenjali so nartre stožirje, pritrčili veselnike, zvezali potrgano žico in kmalu nato drug za drugim odrinili. Megla se še ni dvignila, ko so zopet pluli sredi reke. Ko so zdrknili čez letuški jez, jim je Plahutova gostilna izginila izpred oči. Srečno so vsi zvozili še čez drugega. Pod izlivom Pake jih je z veselimi vrisom pozdravil savinjski vlak in že so veslali mimo zelene Gore Oljke po sredi savinjskega polja.

Megla se je dvignila. Neslišen veter jo je gnal nekam preko zvonikov cerkvice na Gori Oljki. Z neba je sijal pomladanski dan.

Vsa široka dolina, razprostrta na obeh bregovih Savinje, kakor pisana preproga, je blestela v sveži jutranji svetlobi. Živela je, dihala in dehtela kakor sopek cvetja. Po kolovozih so počasi stopali zajetni konji, vpreženi v vozove, visoko naložene s svečim, kadečim se gnojem. Vzklik voznikov so se mešali v jutranje zvonjenje, šumenje vode in oddaljen lajež psov.

Izpod Dobrovelj so se smejale Braslovce. Tam nekje za trgov se je skrivala razvalina Zovneka, zibelka mogočnih Celjanov, ki so bili pred davnimi stoletji neomejeni gospodarji vse te lepe doline. V njihovih časih je dolina rodila predvsem žito. Da-

dinarjev kilogram, letos pa od 15 do 25 dinarjev."

"To je vseeno lepa cena. Samo pomislite, koliko je dobil kmet, ki ga je pridelal 10 do 30 stotov?"

"Da, lepe denarce je prejel. Toda, dragi moj, lepe denarce je moral šteti tudi prej, da ga je sploh pridelal. S hmeljem je mnogo dela in skrbi. Spomladi ga morajo odkopati in obrezati. Po kolenih se je treba plaziti od sadeža do sadeža po vlažni zemlji. Le poglej, kako veliki so hmeljski nasadi! Kmalu boš uvidel, da je treba mnogo dela, preden se sadeži obrežejo. Ko je ta opravek končan, navozijo gnoj in sadeže zasipljejo. Kmalu požene mlada rastlina in tedaj se začno nove skrbi in novo delo. Hmelj se ovija kakor fižol, le da zraste mnogo višje. Zato mora kmet k vsaki rastlini postaviti sedem in več metrov visok kol, ki mu pravijo hmeljovka. Tu nimajo takih gozdov kakor pri nas, zato morajo hmeljovke kupovati."

"O, saj sem že videl, kako so jih vozili od nas!" je vzkliknil Jože. "Pa koliko! Včasih je šla kar cela procesija vozov mimo naše hiše. Ali morajo biti vsako leto nove?"

"To ne!" je odvrnil oče. "Vendar se vsako leto katera polomi, segnijo in jo morajo nadomestiti. Komaj so hmeljovke postavljene, čaka hmeljarja drugo mucno opravilo. Vsako mlado rastlino mora s slamo privezati h kolju. Po več dni hodi od zore do mraka, vedno sključen od kola do kola. Ko se rastlina nekoliko vzpne po drogu, se hmeljar zopet poda na njivo, da oškrne nekatere vršičke, kajti preveč jih ne sme biti na enem sadežu. Če se rastline slabo razvijejo, jim potrosi čilskega solitra. Včasih se pojavijo na hmelju uši, ki lahko uničijo ves nasad. Hmeljar jih preganja z raztopino tobakovega izvlečka. Rad pride na hmelj tudi pajek. Tako majhen je, da je s prostim očesom komaj viden. V boju proti temu škodljivcu ima hmeljar najboljšega zaveznika v pikapolonci. Kadar napade hmelj peronospora, gre hmeljar z brizgalno na njivo, da poskropi sadike z raztopino modre galice."

"Hm, to so res velike skrbi," je dejal Jože.

(Dalje prihodnjik.)

Razni mali oglasi

\$50.00—PROSTO

Ako nam naznačite nekoga, ki ima dobro karo na prodaj—ali pa nam kupimo vajo in vam damo \$50.00 povzru v gotovini!

Kličite: SEELEY 0607

Po 6. P. M. pa Juniper 1330

SLAMNIKARICE. Izkušene na S. turn. Velika naročila. Visoka plačila. Pridite pripravljene za delo. Sebastian Hat Co., 844 W. Adams 4th floor.

FIREMEN—KURJACI

za stoker kotel, nočno ali dnevno delo, dobra plača.

YELLOW CAB CO.

57 E. 21st Street.

ZENE IN DEKLET

za "STEAM TABLE"

in "COUNTER WORK"

Dobra plača in hrana.

Uniforme preskrbljene.

Prijazno in prijateljsko

delovno stanje.

Vprašajte v

Chicago Post Office

Canteen

New Post Office Bldg.

4th floor

CANAL AND VAN BUREN

DELO DOBE

HIŠNICE

"JANITRESSES"

Zenske za čiščenje

Delovne ure od 5:30

popoldne do 12. ure zvečer.

Vojno sujna industrija.

Rabimo tudi

pomočnice v jedilnici

VPRAŠAJTE pri:

ILLINOIS BELL

TELEPHONE

COMPANY

"EMPLOYMENT OFFICE"

ZA ŽENSKO

Street Floor

309 W. Washington

Street

"Not now. Not while the going is toughest. Not while that extra winning punch is needed most. Not on my life ..."

The 6th War Loan is now on! Let's not let any of our fighting pals down. The Japs are far from being pushovers—there are 73 million of them, stubborn, cruel, fanatically determined to stop us. To save American lives, to save time, we must overwhelm them with supremacy of materiel. Our fighting men will need more and bigger planes, more ships, landing craft and supplies, more of everything than in the invasion of Europe. So let's buy that extra \$100 Bond right now to help shorten the war. Let's save other lives by saving our money!

BUY AT LEAST AN EXTRA \$100 WAR BOND!

SLOVENE NATIONAL BENEFIT SOCIETY

2657-59 S. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.